

DLA doktori értekezés tézisei

Palojtay János

Sebők György Művészi Pályája

Témavezető: Csalog Gábor, egyetemi docens

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

28-as számú művészet- és művelődéstörténeti tudományok besorolású doktori iskola

Budapest

2023

I. A kutatás előzményei

Tanulóéveim alatt minél inkább felkeltették tanárain érdeklődésemet Sebők Györggyel kapcsolatban, annál feltűnőbbé vált egy, a művészetéről és pedagógiájáról átfogó képet adó munka hiánya, valamint, hogy a velem egykorú, vagy nálam fiatalabb korosztály számára nevéhez nem fűződik tartalom. Az elszórtan megtalálható kritikák és interjúk mellett az érdeklődők számára ezidáig két nagyobb lélegzetű magyar nyelvű forrás állt rendelkezésre: egyrészt Dombi Józsefné tanulmánya,¹ amely azonban – lévén a szerző maga is szegedi – csak Sebők életének szülővárosához köthető mozzanatait taglalja, másrészt Érdi Sándor a művésszel 1992-ben készült riportfilmje Szabófalvától San Francisco-ig címmel,² melynek műfajából fakadóan csak a kérdező által felvetett eseményekkel vagy témákkal kapcsolatban kapunk információkat.

Egyszerre mutatkozott tehát kézenfekvőnek és szükségszerűnek egy összefoglaló igényű tanulmány megírása, amely amellet, hogy teljesebb képet ad a zongorista fordultatos pályájáról, górcső alá veszi és kontextusba helyezi előadásmódját és tanári munkásságát is.

II. Források

Mivel Sebők életének majdnem felét Magyarországon, majd hátralévő részét (néhány éves franciaországi kitérő után) az USA-ban töltötte, ennek megfelelően a vele kapcsolatos források is leginkább magyar és angol nyelven érhetők el. Kutatásomnak nagy lendületet adott, mikor rábukkantam Cynthia Cortright 1993-ban a University Oklahoma-n publikált DMA disszertációjára,³ melyet a New York Public Library-ról tudtam megrendelni. E dolgozat alapját a művésszel, kollégáival és tanítványaival készült interjúk adják, így számos – máshol nem fellelhető – információhoz másodkézből juthattam hozzá.

Starker János – aki a leghosszabban volt jelen Sebők életében – a *The World of Music According to Starker* című könyvében számos helyen megemlíti barátját.⁴ Munkájából – annak anekdotikus stílusa ellenére – számos hiánypótló adatot kiszűrhető.

---

¹ Dombiné Kemény Erzsébet: Sebők György. (Szeged: A szerző magánkiadása, 2001.)

² Érdi Sándor: Szabófalvától San Francisco-ig. Életútinterjú, riportfilm, 1992. https://nava.hu/id/3014151/#_utolsó_megtekintés: 2022.12.11.

³ Cynthia Cortright: György Sebok. A Profile as Revealed Through Interviews with the Artist, his Colleagues and his Students. DMA disszertáció. Norman, Oklahoma: University of Oklahoma, 1993. (Kézirat).

⁴ Starker János: *The World of Music According to Starker*. (Bloomington: Indiana University Press, 2004.)

A művész pedagógiai szemléletének elemzéséhez nagy segítségnek bizonyult Barbara Alex kötete,⁵ mely Sebők több évtized alatt tartott mesterkurzusain elhangzott legfontosabb mondatainak gyűjteménye.

Magyar nyelven – a már említett tanulmányon és riportfilmen kívül – elszórtan, de nagy számban álltak rendelkezésre koncert- és kurzusbeszámolók, valamint interjúk. Ezek felkutatása szinte elképzelhetetlen lett volna az arcanum.hu internetes adatbázis nélkül.

Bár Sebők volt tanítványainak leírt visszaemlékezései meglehetősen egybehangzóak, fontosnak találtam személyesen is felkeresni korábbi növendékeit. Interjút készítettem Orbán Júliával, akit még az 1950-es években a fiatal művész magyarországi tartózkodása alatt tanított, és Csalog Gáborral, aki viszont Bloomingtonban a '80-as években járt hozzá.

III. Módszer

Ahogy a technológiai fejlődéssel az információkhoz való hozzáférés egyre könnyebbé válik, úgy tolódik a hangsúly azok megszerzéséről azok rendszerezésére, egyeztetésére, válogatására. Disszertációm írásakor is – várakozásaimmal szemben – végül nem a források felkutatása és megszerzése jelentette a valódi kihívást, hanem azok egységbe kovácsolása és folyamatba rendezése, hitelességük felmérése, valamint a pontatlanságok és ellentmondások kiszűrése.

Dolgozatom hat fő fejezetéből az első négy Sebők életútját kíséri végig. Mivel nem tartom szétválaszthatónak az egyén személyiségét annak művészetétől, ezért a töredezett források összefésülésével igyekeztem olyan szöveget létrehozni, melyben amellet, hogy időrendben fellelhetők a történelmi, magánéleti és szakmai történések, ezzel párhuzamosan felszínre kerülnek azok az ok-okozati összefüggések is, melyek játékára és pedagógiájára irányítják a figyelmet. Ugyanakkor e két fő tevékenységének tényleges elemzésére külön, az utolsó két fejezetben tértem ki.

Volt növendékeinek számtalan magasztaló beszámolójából igyekeztem a lehető legobjektívebben leszűrni tanításának legfőbb jellemzőit, szemléletének gyökerét fogva meg, s ezt kulcsfogalmak mentén tárni az olvasó elé.

Előadói stílusának tanulmányozásához szerencsére már nem csak szöveges források álltak rendelkezésemre. Bár különböző folyóiratokban összesen több tucat koncertkritikát kutattam fel, de több, mint 40 felvett hanglemezének nagy része az interneten is elérhető. E felvételek hallgatása bármilyen szövegnél több információval szolgált. Céлом ez esetben is a

---

⁵ Barbara Alex: Words from a Master. György Sebők. (Portland, Oregon: Carpe Diem Books, 2010.)

szubjektív elemzés helyett Sebők művészetének egy nagyobb koordináta-rendszerbe helyezése volt: legfőbb jellemzőinek megfogalmazása, valamint azok illesztése a huszadik század előadói trendjeibe, illetve a zongorista személyiségébe.

IV. Eredmények

A kulturális emlékezet nem merülhet ki emléktáblák és szobrok állításában, a valódi érték maga a szellemiség, aminek továbbviteléhez folyamatos újragondolásra és az új generációk őszinte lelkesedésére van szükség. Ebben az értelemben Sebők György emléke éppen csak pislákol Magyarországon. Ez késztetett egy olyan mű megírására, amely élő képet fest a művésztől, és remélhetőleg arra ösztönzi a muzsikust olvasót, hogy a saját zenéhez való viszonyában is rátaláljon, hogyan profitálhat a zongorista szemléletéből.

Az eddig feldolgozatlan források feltárásával, rendszerezésével és értelmezésével először született magyar nyelven átfogó írás e rendkívüli zenész-pedagógusról.

A függelékben diszkográfiát közöltem, mely amellet, hogy könnyebben kereshetővé teszi Sebők felvételeit az érdeklődő számára, rávilágít repertoárjának gazdagságára is.